

FÅGLAR I SÖRMLAND

Nr 2 Årg 14 1981

ISSN 0345-3820

Utges av

FÖRENINGEN SÖDERMANLANDS ORNITOLOGER (FSO)
Regionalavdelning av Sveriges Ornitologiska Förening (SOF) och
Huvudman för Hartsö-Enskär fågelstation

Redaktör och ansvarig utgivare

Hans Pettersson, Hålnata, 740 33 Vattholma
Tel. 0718/350495

Redaktion

Hans Pettersson, Stefan Bleckert, Lennart Wahlén

Periodicitet

Utkommer med 2 nummer per år

Prenumeration

Avgiften är 30:- per år och insättes på nedanstående bank- eller postgiro.
Medlemmar i FSO erhåller tidskriften gratis.

Medlemskap i FSO

erhålls genom att 40:- eller mer insättes på föreningens bank- eller postgirokonto.

Medlemskap i SOF

erhålls genom att ordinarie medlemsavgift 60:-, för juniorer (under 21 år) och pensionärer 30:-, insättes på postgiro 19 94 99 - 5 direkt till Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholm. Ange födelseår.

Expedition

Södermanlands Ornitologer, c/o Gunnar Sjöb,
Brennåsvägen 23, 641 35 Katrineholm tel. 0750-52071
Bankgiro 712-8457 Postgiro 7 73 78 - 8

Adressändring

I samband med adressförändring och distributionsändringen kontakta expedition.

INNEHÅLL

se omlagets bakomlo.

Omlag: Sidenavars

Foto: Karl-Erik Häger

Fågelrapport Sörmland 1980

Bird Report from Södermanland 1980

Hans Pettersson, Lars Broberg, Tony Haglund och Lennart Wahlén

Föreliggande sammanställning omfattar till Lrk/Srm inrapporterade fågelobservationer av allmänt och regionalt intresse från landskapet Södermanland (Srm) utom Södertörn under 1980. Upprop med precisering av intressanta observationer inför denna sammanställning gjordes under hösten 1980 i INFO nr 49. Några arter och typer av observationer, som ingick i uppropet, har ej behandlats. Dessa kommer att tas upp utförligt i kommande rapporter eller i separata artiklar.

Föregående rapport, som behandlade fågelobservationer från 1979, var införd i Fåglar i Sörmland 13 (1980) sid 1 - 18.

Till 1980 års rapport inkom totalt 825 rapporter från 73 rapportörer, vilket är något bättre än rapporteringen från 1979. Fördelningen av rapporter och rapportörer mellan olika delar av rapportområdet redovisas i nedanstående tabell.

Delområde	Antal rapportörer	Antal rapporter
Nyköping - Oxelösund	19	203
Trosa - Vagnhärad	5	19
Södertälje - Järna	13	153
Gnesta	5	82
Strängnäs	9	130
Eskilstuna - Kungsör	10	127
Flen - Malmköping	5	62
Katrineholm - Vingåker	7	49

Den nya ordningsföljden för fågelarterna, som tillämpas i den nya förteckningen, Sveriges fåglar, följs i denna rapport.

Bearbetningen av observationerna har liksom till föregående rapport delats mellan författarna. För avsnittet smålom - storskrake svarar Lars Broberg, bivräk - sothöna och sillgrissla - tretåig hackspett Hans Pettersson, trana -

December var kall under första veckan, därefter trängde mild luft in från väster. Flera lågtryck gav blåst och nederbörd, mest i form av regn. Först fram emot júlhelgen blev det vinterligt, men under och efter helgen var det åter mildväder i södra Sverige (ända upp till +9° i Sörmland). Och året avslutades med att ett djupt lågtryck passerade österut under nyårsnatten. Månadsmedeltemp ungefär normal. Nederbörden 57 mm, vilket är något mer än normalt.

Hela södra Sverige, inklusive Sörmland, hade barmark vid årets slut.
På Båven fanns is den 11-27.

OBSERVATIONER

SMÅLÖM Gavia stellata

Riksinventeringsart. Inga kända häckningar i Sm under 1900-talet. Under 1980 endast en observation: 1 ex Tullgarnsnäs, Höllö den 29.5 (JE).

SMÅDOPPING Tachybaptus ruficollis

En häckning rapporterad från tidigare känd lokal inom Eskilstuna kommun, där 1 ad sågs med 2 ungar den 29.6 (TH). 1-2 ex sedda på ytterligare fem lokaler under april-juli men utan säkra häckningsindikatorer.
Under tidig vår 1 ex i Torshälla hamn den 27.3 (SBt) och under hösten 1 ex i Lundbynsjön, Eskilstuna den 8.10 (SBt).

SKÄGGDOPPING Podiceps cristatus

Vinterobservationer: 1 ex Holbonäs, Flen den 1.1 - ca 10.1, kvar sedan 22.12. 79 (AO, LO, PEB), 1 ex Kylvattendammarna, Oxelösund den 16-19.2 (EH, HT) och 1 ex Sundbyån, Lövsund, Runtuna den 6.12 (IN).

GRÅHAKEDOPPING Podiceps griseigena

Den 30.1 hittades 1 ex intill den tillfrusna Moraån, Järna (IA gm LU). Fågeln släpptes ut i Sigunåns utlopp i Sillen, Vårdinge. Den sågs sedan, piggt men möjligen något justerad i vänster vinge, 2.2 - 2.3 på samma lokal. Den 14.3 dock troligen död på iskanterna.

Under hösten rapporterad från Enskär, Bällinge, där arten observerats under 15 dagar den 9.8 - 15.10, med som mest 2 ex och från Strändstuguviken, Nyköpning, 1 ex den 24.8 och 27.9 (HT).

SVARTHAKEDOPPING Podiceps auritus

Totalt 32 par rapporterade från 10 lokaler, de flesta inom Södertäljeområdet. Tre goda lokaler: Linadammarna med 10 par där samtliga fick 1-3 ungar (PB, m fl), Motorvägsölen, Pershagen med 8 par, även dessa samtliga 1-3 ungar (PB, m fl) och Anstasjön med 5-6 par och minst 1 unge (JE, LM).

STORSKARV Phalacrocorax carbo

En sommarobservation av 5 ex i Hartsö fågelskyddsområde den 16.7 (LU).
Två inlandsobservationer: 1 ex rastade vid bron över Strängnässundet den 20.8 (LB, LI) och 1 ex Gimpelstenarna, Granfjärden, Mälaren den 8.11 (SBt, m fl).
Under hösten sågs som mest 130 ex den 4.10 vid Enskär, Bällinge (H-E fstrn).

RÖRDROM Botaurus stellaris

Revirkarteringen i Söderfjärden gav 17 tutande hanar mot 14 under fjolåret, således en svag återhämtning från 1979 års "krasch" (LB). Från Lynnelsöfjärden, det andra stora rördromområdet i Mälaren, rapporterades minst 14 hanar (BB). I övrigt är rapporteringen mycket ofullständig jämfört med riksinventeringen 1979 då 89 hanar rapporterades. Men att döma av bl a förekomsten i Söderfjärden bör antalet tutande hanar i rapportområdet under 1980 ha uppgått till ca 100.

Inga vinterobservationer 1980. Vårens första ex sågs vid en vak i Märsösundet, Mälaren den 29.3 (LB) och i Söderfjärden den 30.3 (LB).

NATTHÄGER* Nycticorax nycticorax

En ungfågel observerad vid Marsång, 8 km väst Oxelösund den 21.10 (EH). Det är den första observationen i Södermanland och sjunde fyndet i Sverige.

ÄGRETTÄGER* Egretta alba

Ett sent ex observerades vid Björkarösund, norra Märkö den 8.12.1979 (JDH, m fl). Fyndet utgör den andra observationen i Södermanland och det 31 fyndet i Sverige.

HÄGER Ardea cinerea

Många observationer vår-sommar-höst och några häckningar rapporterade. Säkra häckningar: 2 par i Likstammen (AB, LU), en ny koloni med 4 bon i västra Båven (LC), en koloni i östra Gripsholmsviken, Mälaren (LU), ca 30 bon i kolonin på Alqön, Yngaren (SJ) och minst 1 bo på Granholmen, Hallbosjön (SJ). Dessutom 3 ex vid Södertuna, Ånesta, som satt vid bona den 18.5 men inga häckningsindikatorer vid senare besök (MK).

Vinterobservationer: 2 ex Forssjö bruk, Katrineholm den 1.1 (UR) och 1 ex Täckhammars bro, Bårto den 29.12 (SBt).

SVART STORK Ciconia nigra

1 ex sedd i skärgården vid Fifång i slutet maj - början juni (gm HE).

VIT STORK Ciconia ciconia

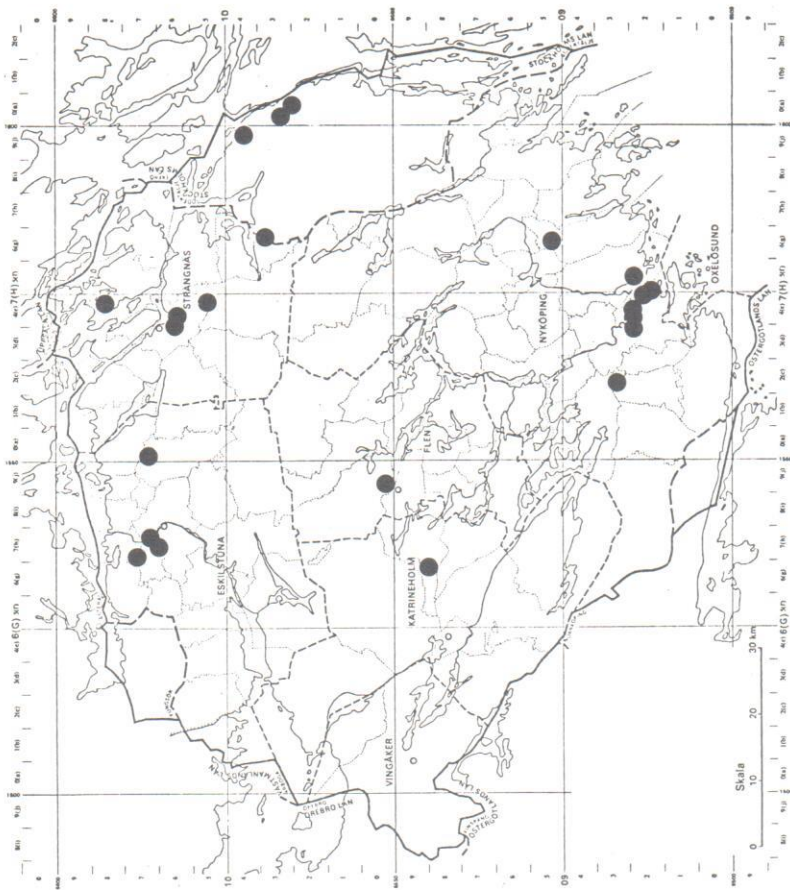
1 ex över Svanviken, Nyköping på sträck mot syd den 23.5 (gm LSI).

SÅNGSVAN Cygnus cygnus

Observationer under häckningstid: En bobyggande fågel i en sjö i Eskilstuna kommun den 27.4 (LC, MNO), senare 1 ad den 13.9 (LC); 3 ex Havensjön, Björnlunda den 8-9.4 (LU) och 2 ex Viren, Katrineholm den 15.5 (BO, SH).

SÄGGÅS Anser fabalis

Det är ovanligt med stora höstansamlingar i Sm. En flock på 250-320 fåglar uppehöll sig dock på åkrar i Kjøla den 6.10-7.11 tillsammans med 300 kanadagäss (SBt).

Figur 2. Karta över rapporterade häckningslokaler för mindre strandpipare 1975-80.
(Map of reported breeding localities of Little Ringed Plover, *Charadrius dubius*, 1975-80.)

Skarpsten, norra Yngaren (KE om Lu). I Mälaren har ett par observerats under omständigheter som kan tyda på häckning på Tegelskärr, Prästfjärden (BÜ, LK), ett par på Hermandskär, Prästfjärden den 2.6 (KGM, VOM). Dessutom rastande fåglar Närsjöfjärden, Husby-Rekarne 1 ex den 13.4 (TH), Skäret, Jäder, Mälaren 1 ex den 25.4 (TH, KC, SF), Aspholmen, Sundbyholmsön, Mälaren 9 ex den 22.5 (AA), Hjälmarsund, Öja 1 ex den 26.5 (LC, KC). Två ex flög förbi Näsaren, Katrineholm den 15.5 (OL).

STÖRRE STRANDPIPARE *Charadrius hiaticula*

Inlandshäckning av 2 par på samma lokal i Nyköpings kommun som tidigare år (AA).

MINDRE STRANDPIPARE *Charadrius dubius*

Fem konstaterade häckningar (AA, EH, MA, SC, TH) samt fyra lokaler med varmande fåglar (TH, JH). Dessutom observerad på ytterligare fyra lokaler under häckningstid.

DVÄRGBECKASIN *Lymnocyptes minimus*

En vårobservering, 1 ex Tullgarn, Höllö den 1.5 (MK) och fem höstbobservationer.

DUBBELBECKASIN *Gallinago media*

En vårobservering, 1 ex vid Sandasjön, Mörkö den 18.5 (BI, BL, EL). Observeras ej årligen. Under perioden 1965-79 endast 5 observationer varav 3 under våren.

MORKULLA *Scolopax rusticola*

En sen observation av 1 ex som stöttes upp vid Torpunga, Torpa den 22.12 (MNo). Arten observeras endast tillfälligtvis i december.

RÖDSPÖV *Limosa limosa*

En vårobservering av 1 ex vid Tullgarnsnäs, Höllö den 1.5 (PB). Vårobserveringar görs så gott som årligen i rapportområdet.

STORSPÖV *Numenius arquata*

Tre häckningar (GL, BD) och observationer under häckningstid som kan tyda på häckning på ytterligare 15 lokaler. Fortsatt dålig rapportering, vilket antyder att arten är ovanlig som häckfågel i SvM.

En vinterobservation av ett ex vid Skansundet, Mörkö den 20.1 (MB).

RÖDBENA *Tringa totanus*

Observerad på sex inlandsklokalerna under häckningstid, varav möjligen en tyder på häckning. Två varmande ex vid Ludgosjön, Ludgo den 3.6 (KK).

ROSKARL *Arenaria interpres*

Tre inlandsobserveringar i Mälaren: 3 ex på Gimpelstenarna, Granfjärden den 22.5 (AA), 1 ex på Segersön, Norrfjärden den 24.5 (LW) och 1 ex på Horsgarn, Öknöfjärden den 4.6 (AE).

DVÄRGMÅS *Larus minutus*

En observation av 2 ex tillsammans med skratmäsor i Hallbosjön, Stigtomta den 22.4 (AA).

SILLTRUT *Larus fuscus*

Inlandshäckningar rapporterade från Mälaren och Båven. En liten koloni 10-15 par på ön Dansken i Prästfjärden, Mälaren (BÜ, LK). Ett par med två flygga ungar på Grundsholmarna, Båven den 27.7 (LC).

HAVSTRUT *Larus marinus*

En inlandshäckning, ett par häckade på Lilla Skinnpälven, Segeröfjärden, Mälaren (BÜ).